

Skjut budbäraren! – eller konsten att prata om annat

I stället för den utlovade principella uppföljningen av kopplingen mellan industri och akademi levererades ett frontalangrepp på Medikament. Att kritisera en kommersiell tidskrift för att vara kommersiell tillför inget i sak. När Läkartidningen lämnar sakfrågorna och byter samtalsämne bidrar man till onda aningar om att här ligger en hund begraven, skriver Bo Zackrisson.

BO ZACKRISSON
chefredaktör, Tidskriften Medikament
bo.zackrisson@telia.com

II På försommaren 2002 publicerade Läkartidningen en förtjänstfull granskning av tobakskonsumeriet. Den rörde i huvudsak förhållanden i förfluten tid, varför ingen behövde känna sig utpekad. När Medikament i september fortsatte granskningen av dolda kopplingar mellan industri och akademi, stacks håll på en verböjd. Vår granskning av konsulteriet för kemiindustrin rör förhållanden som pågår här och nu. Tunghäfta råder bland forskarna – man tiger och lider av rädsla för att hamna i frysboxen. Med få undantag (Dagens Forskning) har medier lagat locket på.

Uppföljning uteblev

Läkartidningens medicinske chefredaktör utlovade i LT 43/02 en principiell uppföljning för att få fason på Adami-affären, men intervjun med Hans-Olov Adami stoppades (den blev väl inte det vänporträtt som beställts, vad vet jag). Uppföljningen dröjde, men i 50/02 kom den. Av den principiella diskussionen blev intet. Istället levereras ett frontalangrepp på Medikament efter den retoriska figuren »kill-the-messenger« – för övrigt en välkänd ingrediens i greenwash-konceptet. Inte ett enda sakargument anförs som påvisar att Medikament skulle ha publicerat några felaktigheter.

Kritiken poänglös

Adamis professorskompis Olof Nyren åtog sig uppdraget att ärerädda Adami genom att tala om annat och kommer fram till att Medikament är kommersiell – en poänglös kritik. Att kritisera en kommersiell tidskrift för att vara kommersiell tillför ju inget i sak. Annonssörsberoendet torde vara ett generellt problem som alla medicinska tidningar brottas med. En av LTs egna kommersiella metoder är att bjuda läkemedelsföretags produktchef med respektive på

weekendresa i europeisk huvudstad för särskilt fin produktannons. Lyss till klirret i glashuset.

Greenwashing

Låt mig för ordningens skull återvända till sakfrågan – greenwashing. Konceptet har bland annat använts för att beskriva forskares dolda förbindelser med industrin. Forskare framträder som oberoende men har i hemlighet betalt av industrin. Ett sken av akademiskt oberoende, men industrins försvarsadvokater i praktiken. För offentligt anställda forskare gäller att bisysslor ska redovisas och de får inte vara förtroendeskadliga.

Nyren anser uppenbarligen att Adami upphöjda ställning ger honom immunitet att göra vad han vill. Adamis redogörelse för sina bisysslor avfärdades i Dagens Forskning 18/02 av Karolinskas prorektor Sigbritt Werner med orden: »Den ansökan borde ha gått tillbaka med vändande post, med uppmaningen: Specificera! [...] Vi är statligt anställda och lever på skattepengar. Transparens borde vara ett ledord.«

Redovisa uppdragsgivarna

För mig är det inte särskilt kontroversiellt att en duktig forskare anlitas av industrin. Men uppdragsgivarna ska redovisas öppet. De reviews som Adami medverkat till som dold industrikonst har fungerat som partsinlagor för industriintressen. Detta har vi redovisat i Medikament. Adami har ännu efter ett år vägrat att lägga korten på bordet. Det stärker vår misstanke om att det är något han inte vill berätta. När LT lämnar sakfrågorna och byter samtalsämne bidrar man till onda aningar om att här ligger en hund begraven.

Kritiskt i Medikament

Medikament har genom åren publicerat många artiklar som kritiskt granskat olika företagsverksamheter inom medicinen. Fett- och kolesterolmyten [1-3], klockartron på den medicinska vetenskapens förträff-

lighet [4], medicin- och vetenskapsjournalistikens generella brist på kritisk blick [5], bristande vetenskaplighet vid allergipreventiva råd [6], samt läkarkårens bindningar till industrin [7] är några exempel ur högen. Även läkemedelsföretag har varit föremål för hårdhänt kritik. Ett färskt exempel är min kritik av ett känt läkemedelsföretags brevfejk i samband med lanseringen av en ny studie [8].

Vår introduktion av evolutionsmedicinen i Sverige är ett tema som ur kommersiell synvinkel saknar bäring, eftersom den är inriktad på ickemedikamentell prevention. Specialnumret om detta [9] uppmärksammades av norska läkartidningen [10], men Josef Milerad ville av formalistiska skäl inte kommentera utgåvan.

Så länge forskarsamfundet saknar förmåga att hantera oegentligheter när de läggs på bordet kommer jag att förhålla mig skeptisk till högtidstalen under kristallkronorna. LT valde till slut att ställa sig på greenwashaktivisternas sida, vilket är beklagligt. Det drar iskallt från hålen i glashuset på Villagatan.

*

Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Inga uppgivna.

Referenser

1. Ravnskov U. Myten om det mättade och fleromättade fett. Medikament 4-5/98.
2. Jönsson B. Tänk om det är precis tvärtom. Medikament 2/01.
3. Ravnskov U. Synen på matens fett håller på att förändras. Medikament 4/01.
4. Zackrisson B. Varje publicering döljer ett intresse. Medikament 7/01.
5. Zackrisson B. Bättre med Bingolotto? Medikament 3/02.
6. Kullberg A. Ska Lisa få ha hund hemma? Medikament 3/01.
7. Zackrisson B. Allmänmedicinerna och industrin. Medikament 4/00.
8. Zackrisson B. Ett exempel på usel marknadsföring. Medikament 4/02.
9. Specialnummer om evolutionsmedicin. Medikament, december 2001.
10. Slagsvold JE. Informativt temahefte om darwinistisk medicin. Tidsskr Nor Lægeforen 2002;122:840.

Nästa sida:

Josef Milerad svarar